

Informacja o prowadzonych badaniach kryminologicznych

Tytuł projektu: Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne migrantów przymusowych w Polsce

Metody badań: indywidualne wywiady pogłębione (IDI), analiza statystyk policji, straży granicznej, służby więziennej, analiza literatury przedmiotu.

Opis: Przestępczość cudzoziemców to zagadnienie rzadko poruszane w polskiej literaturze kryminologicznej. W ostatnich latach, zgodnie z doniesieniami statystycznymi liczba przestępstw popełnianych przez tę grupę sprawców spada. Z drugiej jednak strony rośnie liczba migrantów przybywających do Polski, w tym uchodźców. Przejawiają oni różnego rodzaju niepożądane społecznie zachowania, które niezwykle rzadko znajdują swoje odzwierciedlenie w statystyce.

Dlatego celem badania jest sprawdzenie, jakie rodzaje zachowań niepożądanych społecznie, w tym zachowań przestępczych, są udziałem migrantów przymusowych. Ponieważ niesposób określić tego statystycznie, przeprowadzone zostały badania jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z osobami pracującymi od dawna z uchodźcami i wiedzącymi wiele, o ich zachowaniach. Pozwalają one określić w przybliżeniu stopień nasilenia określonych zachowań oraz opisać ich charakterystykę. Badania zostały uzupełnione o analizę statystyk, jak również o analizę porównawczą innych badań społecznych prowadzonych z udziałem migrantów.

Wyniki będą opublikowane w artykule, który ukaże się w tomie XXXI „Archiwum Kryminologii”.

Zespół badawczy: dr Witold Klaus (Zakład Kryminologii, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk), witold.klaus@gmail.com

* * *

Tytuł projektu: Przestępstwa motywowane nienawiścią – zakres kryminalizacji i skala występowania zjawiska w Polsce

Metody badań: analiza statystyk, analiza literatury przedmiotu, analiza prawna, indywidualne wywiady pogłębione (IDI).

Opis: W ostatnim czasie wiele mówi się na temat przestępstw o charakterze rasistowskim czy innych czynów, których motywem popełnienia są uprzedzenia czy nienawiść do pewnej grupy społecznej.

W ramach badań zostanie przeprowadzona analiza dogmatyczna przestępstw o charakterze rasistowskim, w tym ostatnich zmian w kodeksie karnym w tym zakresie oraz projektów nowych zmian, rozszerzających zakres grup chronionych prawem. Na tym tle zaprezentowane zostaną dane statystyczne o wybranych przestępstwach motywowanych nienawiścią, jakie w Polsce są dostępne. Analiza statystyk uzupełniona będzie o zaprezentowanie wyników badań jakościowych (wywiadów z osobami zbierającymi dane w tym zakresie), by pokazać, jakie dane i dlaczego są zbierane, a jakie i z jakich powodów pozostają poza zasięgiem statystyki. Dopełnieniem analiz będzie przedstawienie wyników badań socjologicznych o przestępstwach motywowanych nienawiścią opublikowanych w Polsce w ostatnich latach, a także przedstawienie wybranych wyników z badań zagranicznych. Będą one dotyczyły nie tylko czynów o charakterze rasistowskim, ale także mających charakter homofobiczny.

Zespół badawczy: dr Witold Klaus (Zakład Kryminologii, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk), witold.klaus@gmail.com

* * *

Tytuł projektu: Przestępczość i jej kontrolowanie w rzeczywistości społecznej i politycznej

Badanie prowadzone jest w latach 2009-2011 w ramach projektu badawczego otrzymanego z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (grant nr N N110 058136).

Metody badań: analiza literatury przedmiotu, w tym literatury obcojęzycznej, analiza dokumentów źródłowych

Opis: Przestępczość towarzyszy życiu społecznemu od jego zarania – występuje w każdym społeczeństwie i na każdym etapie jego rozwoju, niezależnie od jego struktury, ustroju czy okresu historycznego. Celem projektu jest dokonanie całościowej analizy współczesnej przestępczości jako jednego ze zjawisk społecznych – zarówno jej specyfiki i uwarunkowań, jak również obecnych koncepcji w dziedzinie jej kontrolowania. Autorzy koncentrować się będą na problematyce przestępczości w Polsce, uwzględniając szerokie tło porównawcze.

W ramach projektu przeanalizowana zostanie kwestia zmienności definiowania zachowań przestępczych w różnych kontekstach kulturowych, zwłaszcza w społeczeństwach ponowoczesnych. Pojawienie się nowych przestępstw, jak i nowych sposobów popełniania przestępstw pociąga za sobą konieczność zmian w dziedzinie formalnej reakcji. Rozważania na ten temat wymagają przeanalizowania problemu przestępczości i reakcji na nią w kontekście zmiany społecznej – w szczególności zachodzącej w Polsce. Zagadnienie funkcjonowania kontroli społecznej w ponowoczesnych społeczeństwach wymaga wszechstronnego przedstawienia uwarunkowań i konsekwencji przestępczości. W związku z tym badaniu poddana zostanie problematyka reakcji formalnej wobec współczesnej przestępczości, a zwłaszcza ścieranie się poglądów zwolenników różnych jej koncepcji. Osobną kwestią jest zagadnienie upolitycznienia przestępczości w społeczeństwach ponowoczesnych. Stało się ono elementem gry politycznej oraz istotnym czynnikiem kształtującym świadomość społeczną w jej różnych aspektach. Szczególną rolę pełnią tu media. W ramach projektu analizie poddane zostanie także to zjawisko.

Zespół badawczy: doc. dr hab. Anna Kossowska, anna.kossowska@inp.pan.pl – kierownik projektu oraz zespół pracowników Zakładu Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych PAN w składzie: mgr Konrad Buczkowski, dr Beata Czarnecka-Działuk, dr Witold Klaus, doc. dr hab. Irena Rzeplińska, dr Paulina Wiktorska, dr Dagmara Woźniakowska-Fajst, prof. dr hab. Dobrochna Wójcik.

* * *

Tytuł projektu: Monitoring, identyfikacja i przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa obywateli

Metody badań: W celu realizacji części zakładanych celów badawczych zostaną wykorzystane metody badawcze właściwe dla nauk prawnych oraz kryminologii. Stosowanie wielu metod poznawczych zogniskowanych na tych samych problemach badawczych pozwala na spojrzenie na nie z wielu punktów widzenia oraz weryfikację uzyskiwanych wyników. Tym samym osiągnięte wyniki badawcze są bardziej wiarygodne i obiektywne, a opierające się na nich postulaty adekwatne względem rzeczywistości. Do przewidywanych do wykorzystania metod badawczych należą:

Metoda dogmatyczna – analizie zostaną poddane akty prawne zarówno krajowe, jak też obce i międzynarodowe dotyczące systemów przeciwdziałania i zwalczania zjawisk będących przedmiotem zainteresowania w płaszczyźnie materialnej oraz procesowej. W ostatnim etapie badawczym wykorzystana metoda dogmatyczna pozwoli na zaproponowanie postulatów de lege ferenda względem istniejącego polskiego systemu prawa wewnętrznego (np. propozycje założeń ustawy o pracy operacyjnej, celowość odejścia od zasady legalizmu w procesie karnym).

Metoda prawnoporównawcza (komparatystyczna) – metoda ta posłuży przede wszystkim do porównania istniejących rozwiązań prawnych z zakresu prawa materialnego i procesowego w Polsce z wybranymi krajami oraz ze standardami międzynarodowymi. Analiza będzie też dotyczyła rozwiązań techniczno-organizacyjnych w obszarze zakresu kompetencji i budowy odpowiednich organów państwowych. Pozwoli to na poszukiwanie skutecznych i adekwatnych do zagrożeń rozwiązań prawnych, oraz na ewentualną ich adaptację do warunków polskich.

Metoda historyczna – będzie obejmować charakterystykę poszczególnych instytucji prawnych wykorzystywanych w walce z zagrożeniami dla bezpieczeństwa obywateli pod kątem ich ewolucji i rozwoju, a także adekwatności i skuteczności ich działania do tej pory. Pozwoli to na określenie tendencji rozwoju tych instrumentów prawnych oraz próbę nakreślenia dalszych kierunków ich ewolucji lub poszukiwania nowych

obszarów i instrumentów walki z tymi zagrożeniami. Nie bez znaczenia pozostaje też kwestia ewolucji samych zagrożeń będących przedmiotem badań.

Metoda badań ankietowych – ankieta – jako narzędzie badawcze – pozwala w relatywnie krótkim czasie zasięgnąć opinii wielu osób na zadany temat. W niniejszych badaniach posłuży ona do zapytania wyselekcjonowanej grupy praktyków wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania o następujące problemy badawcze: uwarunkowania i trendy zagrożeń bezpieczeństwa obywateli, istniejące instrumentarium oraz pożądane nowe rozwiązania prawne i organizacyjne w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń bezpieczeństwa obywateli. Udzielane odpowiedzi będą bazować na przekonaniach, opiniach oraz doświadczeniu zawodowym respondentów.

Metoda badań aktowych – akta spraw karnych dostarczają surowego materiału badawczego zweryfikowanego pod względem wiarygodności przez sąd, jednak dopiero ukierunkowane podejście badacza pozwala na ekstrakcję tych informacji, które są istotne dla niego, ale nie koniecznie dla samego wymiaru sprawiedliwości. Badania będą realizowane w dwóch podstawowych kierunkach. Pierwszy z nich będzie dotyczył diagnozy i opisu bieżących i przyszłych zagrożeń dla bezpieczeństwa obywateli. Drugim aspektem jest kwestia stosowania czynności operacyjnych oraz nowych technologii w procesie karnym – wiarygodności dowodów uzyskanych z pomocą tych środków. Nie bez znaczenia pozostaje kwestia pozytywnego wpływu zastosowania nowych technologii w postępowaniu karnym na jego ekonomikę. W tej fazie badań zostanie wykorzystany materiał badawczy uzyskany w toku prowadzenia wcześniejszych projektów badawczych.

Opis: W trakcie realizacji projektu badawczego poddane zostanie kompleksowej analizie ustawodawstwo polskie i zagraniczne pod kątem znalezienia efektywnych sposobów walki z zagrożeniami bezpieczeństwa obywateli. Prowadzone badania będą dotyczyć przede wszystkim profilaktyki oraz zwalczania dwóch z najbardziej zagrażających współczesnych patologii, tj. przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Szczególny nacisk zostanie położony na aspekt ich funkcjonowania w cyberprzestrzeni, jest to jednocześnie obszar najszerzego zastosowania nowych technologii, w tym informatycznych.

Równocześnie w oparciu o analizę postępowań operacyjnych, akt postępowań przygotowawczych, oraz sądowych, badania ankietowe oraz wywiady z praktykami i przedstawicielami nauki (w kraju i za granicą) zostanie przeprowadzona analiza przyczyn oraz przejawów przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Rzetelna diagnoza ich etiologii i fenomenologii jest warunkiem efektywnego poszukiwania odpowiednich rozwiązań legislacyjnych oraz organizacyjnych. Ma to również bezpośrednie przełożenie na znalezienie skutecznych sposobów implementacji rozwiązań technologicznych w praktyce organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Przygotowane opracowania pozwolą również na przewidywanie pojawiających się nowych obszarów zagrożeń dla Polski i Europy.

Szczególne miejsce będzie miała analiza wykorzystania nowych technologii przy realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych organów ścigania. Dokonana zostanie inwentaryzacja oraz ocena istniejących instytucji prawnych oraz rozwiązań technicznych z wypracowaniem postulatów *de lege ferenda* służących ukształtowaniu prawnego modelu pracy operacyjnej. Projekt badawczy będzie miał również na celu poszukiwanie rozwiązań prawnych dla pojawiających się w praktyce problemów wykorzystywania informacji uzyskanych w drodze tych czynności w toku postępowania karnego (np. wykorzystanie osobowych źródeł informacji).

Dla niniejszego projektu priorytetem jest efektywność i adekwatność zastosowania nowych technologii w walce z przestępczością zorganizowaną i terroryzmem, biorąc pod uwagę zwłaszcza ich transnarodowy charakter. Mając powyższe na uwadze, nakreślone wcześniej działania skutkować będą wszechstronną praktyczną oceną powyższych rozwiązań oraz przygotowaniem postulatów *de lege ferenda* wraz z ich rzetelnym uzasadnieniem, co pozwoli na szybkie poddanie ich pod rozagę w procesie ustawodawczym.

Niezmiernie istotnym elementem założonych badań jest to, iż w ich realizacji wezmą udział obok przedstawicieli środowiska akademickiego praktycy: policjanci, sędziowie, prokuratorzy, którzy na co dzień zajmują się zwalczaniem tych zjawisk. Dowodzić to będzie praktycznej i bezpośredniej przydatności uzyskanych efektów badań oraz potrzeby, czy wręcz konieczności ich użycia do podniesienia skuteczności działań organów

ścigania. Dodać należy, iż autorzy grantu uzyskali zgodę na naukowe wykorzystanie wszelkich materiałów z prowadzonych spraw oraz prowadzenie badań w powyższych zakresach.

Ze względu na udział w proponowanych pracach wielu ekspertów, obok prawników również specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii przewidywane jest opracowanie demonstratorów sieciowego systemu monitorowania, wczesnego ostrzegania, reagowania i wspomagania zarządzania kryzysowego wraz z procedurami komputerowymi wspomagania decyzji, symulatorami rozprzestrzeniania się zagrożeń. Opracowania analityczne i koncepcyjne dotyczące materiałów, podzespołów, sensorów i struktur do systemów bezpieczeństwa. Projekt narodowego algorytmu kryptograficznego wraz z formalnym uzasadnieniem jego bezpieczeństwa oraz praktyczna realizacja elementów urządzenia szyfrującego na potrzeby zapewniania bezpieczeństwa systemów informacyjnych w cyberprzestrzeni. Ocena istniejących i opracowanie kompleksowych mechanizmów zabezpieczenia informacji przesyłanych w przewodowych i bezprzewodowych sieciach teleinformatycznych stanowiących podstawowy element każdego systemu informatycznego, a w szczególności do zastosowań w systemach realizujących procesy informacyjno-decyzyjne w obszarze wczesnego ostrzegania i zarządzania kryzysowego.

Analiza oraz ocena stosowanych procedur organizacyjnych, w tym procedur utrzymania ciągłości działania oraz planów awaryjnych na wypadek klęski żywiołowej, związanych z zapasowymi ośrodkami przetwarzania i miejscami pracy a także rozwiązań w zakresie polityki ochrony fizycznej.

W celu przygotowania oraz realizacji niniejszego projektu badawczego została odpisana umowa konsorcjum przez Uniwersytet w Białymstoku oraz Wojskową Akademię Techniczną.

Zespół badawczy: prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski – kierownik Katedry Prawa Karnego Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku, plywacz@uwb.edu.pl; główni wykonawcy: zespół badawczy składa się z grupy odpowiedzialnej za badania prawno-kryminologiczne (Uniwersytet w Białymstoku) oraz grupy technologicznej kierowanej przez prof. dr hab. Andrzeja Najgebauera (Wojskowa Akademia Techniczna).

dr hab. Halina Parafianowicz (profesor Uniwersytet w Białymstoku), halka@uwb.edu.pl; dr hab. Grażyna Barbara Szczygieł (profesor Uniwersytet w Białymstoku), grazyna@uwb.edu.pl; dr hab. Katarzyna Laskowska (Uniwersytet w Białymstoku), laskowska@uwb.edu.pl; dr Zbigniew Rau (Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego), zbigniew.rau@ppbw.pl; dr hab. Ewa M. Guzik-Makaruk (Uniwersytet w Białymstoku), ewa.guzik@uwb.edu.pl; dr Wojciech Filipkowski (Uniwersytet w Białymstoku), fwojtek@uwb.edu.pl; dr Andrzej Sakowicz (Uniwersytet w Białymstoku), sakowicz@uwb.edu.pl; dr Katarzyna Teresa Boratyńska (Uniwersytet w Białymstoku), k.boratynska@o2.pl.

* * *

Tytuł projektu: Przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa

Metody badań: metoda dogmatyczna, badania ankietowe, badania aktowe

Opis: Systematyczny wzrost przestępczości, w wyniku której sprawcy uzyskują znaczne korzyści majątkowe skłania do podjęcia badań, których celem będzie ocena wprowadzonych do kodeksu karnego przez ustawodawcę rozwiązań, pozbawiających sprawcę korzyści, a tym samym wskazujących na nieopłacalność przestępstwa. Są to z całą pewnością przewidziane w ustawach karnych instytucje przepadku przedmiotów i przepadku korzyści uzyskanych w wyniku czynu zabronionego. Prawne regulacje pozostawiają wiele do życzenia, zwłaszcza pod względem efektywności. Powstaje pytanie, czy brak skuteczności jest wynikiem niedoskonałości legislacyjnych, czy też niewłaściwej praktyki wykorzystania tych instytucji na etapie postępowania przygotowawczego, sądowego, bądź wykonawczego.

Odpowiedź na to pytanie można uzyskać w wyniku przeprowadzenia wielopłaszczyznowych badań. Zważywszy, iż na tle obecnego stanu prawnego nie były dotychczas prowadzone takie badania są one w pełni uzasadnione. Punktem wyjścia jest analiza obowiązującego stanu prawnego z uwzględnieniem poglądów doktryny i orzecznictwa Sądu Najwyższego i

sądów apelacyjnych. W związku z funkcjonowaniem Polski w strukturach Unii Europejskiej celowa wydaje się ocena polskiego modelu na tle standardów międzynarodowych, szczególnie w płaszczyźnie regionalnej. Celowe wydaje się także odniesienie do rozwiązań przyjętych w wybranych państwach Europy Zachodniej i Wschodniej. Analiza teoretyczna wymaga podbudowy empirycznej, czyli oceny wykorzystania istniejących instrumentów prawnych na etapie postępowania przygotowawczego, sądowego i wykonawczego. Nie mniej istotna jest ocena obowiązujących rozwiązań przez osoby je stosujące, a zatem praktyków organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Tak określony obszar badawczy rzutował na dobór metod badawczych. Z szerokiej gamy metod badawczych, zważywszy na założenia badawcze, zdecydowano się na wybór metody historyczno-porównawczej, dogmatycznej, prawnoporównawczej, badań ankietowych i aktowych. W celu właściwej realizacji założeń badawczych uznano za zasadne, aby wśród członków zespołu badawczego znaleźli się nie tylko przedstawiciele doktryny lecz również praktyki.

Ukazanie obowiązującego modelu prawnego poprzez analizę regulacji prawnomaterialnych, procesowych i wykonawczych pozwoli na kompleksową ocenę istniejącego stanu *de lege lata* i sformułowanie postulatów *de lege ferenda*.

Godnym podkreślenia jest, że zakres projektu dotyczy bezpieczeństwa państwa i wpisuje się zarówno w 7 Program Ramowy Unii Europejskiej jak i krajowy program ramowy.

Zespół badawczy: kierownik projektu: dr hab. Ewa M. Guzik-Makaruk (Uniwersytet w Białymstoku), ewa.guzik@uwb.edu.pl; dr hab. Grażyna Barbara Szczygieł (profesor Uniwersytet w Białymstoku), grazyna@uwb.edu.pl; dr hab. Katarzyna Laskowska (Uniwersytet w Białymstoku), laskowska@uwb.edu.pl; dr Wojciech Filipkowski (Uniwersytet w Białymstoku), fwojtek@uwb.edu.pl; mgr Elżbieta Zatyka (Uniwersytet w Białymstoku), zatykae@uwb.edu.pl

* * *

Tytuł projektu: Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego

Metody badań: metoda dogmatyczna, badania ankietowe, badania aktowe

Opis: Projekt zakłada przeprowadzenie szerokich badań polegających na wskazaniu kierunków wykorzystywania wiedzy prawniczej, kryminologicznej i kryminalistycznej w zakresie tworzenia rozwiązań technologicznych służących podniesieniu bezpieczeństwa obywateli. Działania na styku tych dwóch obszarów: humanistycznego i technicznego stanowią o innowacyjnym charakterze projektu.

Analizy kryminologiczne i prawne powinny poprzedzać wszelkie prace technologiczne w zakresie bezpieczeństwa. To właśnie one muszą wyznaczać obszary, w których wykorzystanie zaawansowanych narzędzi technicznych jest konieczne. Analizy te odnoszą się do bieżącego stanu przestępczości i innych zagrożeń, ale także do określania ich trendów rozwojowych. Jest to podejście pro-aktywne, profilaktyczne, wyprzedzające działania przestępców. Ponieważ ci ostatni często korzystają z nowych rozwiązań technicznych, dlatego nie można mieć wątpliwości, iż organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości powinny również wykorzystywać funkcjonalności w nich zawarte.

Kolejnym etapem są badania prawne w zakresie stosowania najnowocześniejszych technologii. Odnoszą się one nie tylko do oceny istniejącego stanu prawnego, ale także mogą pozwalać na poszukiwanie nowych rozwiązań (również inspirowanych prawem obcym, czy międzynarodowym). Podstawową jednak kwestią jest zachowanie zasady proporcjonalności pomiędzy ingerowaniem w prawa człowieka i obywatela (za pomocą rozwiązań technologicznych) i ich ochroną w państwie demokratycznym.

Trzecim obszarem są badania techniczne. Ich podstawowym celem jest sprawdzenie, czy istniejące rozwiązania mogą być dostosowane do potrzeb organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości spełniając m.in. wymogi dowodowe postępowania karnego. Wybrane zostały takie technologie, wobec których można oczekiwać tej potencjalnej przydatności, gdyż odpowiadają

potrzebom organów ścigania: gromadzenie i analizowanie informacji, monitoring audiowizualny, lokalizowanie przedmiotów. Należy dodać, iż niektóre z nich mogą mieć podwójne zastosowanie poprzez ich wykorzystanie przez osoby niepełnosprawne np. z dysfunkcją wzroku.

Wynikiem końcowym realizacji projektu będą kompleksowe analizy prawne i kryminologiczne dotyczące wdrożenia nowych technologii dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz prototypy wdrożeń tych technologii (opisane w dalszej części wniosku), jako elementy systemu: monitoringu chemicznego (toksycznego) oraz monitoringu kontenerów. Szczególnymi, wybranymi obszarami zastosowań nowych technologii jest problematyka tzw. białego wywiadu oraz regulacje tzw. osób na eksponowanych stanowiskach politycznych. Po drugie, badania przewidują komercjalizację wyników uzyskanych badań.

Zaawansowane technologie funkcjonujące na rzecz bezpieczeństwa do tej pory nie doczekały się pogłębionej analizy prawniczej i kryminologicznej. Choć są one ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa. Jest to element łączący i spajający cały projekt.

Ponadto, doświadczenia uzyskane w wyniku prowadzonych badań oraz współpracy z podmiotami gospodarczymi zostaną wykorzystane przez uczelnię do realizowania kolejnych projektów komercjalizujących wyniki badań naukowych – co jest zgodne z przyjętą przez Polskę Strategią Lizbońską.

Zespół badawczy: kierownik projektu - dr Wojciech Filipkowski (Uniwersytet w Białymstoku), fwojtek@uwb.edu.pl; prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski (Uniwersytet w Białymstoku), pływacz@uwb.edu.pl; dr hab. Grażyna Barbara Szczygieł (profesor Uniwersytet w Białymstoku), grazyna@uwb.edu.pl; dr hab. Katarzyna Laskowska (Uniwersytet w Białymstoku), laskowska@uwb.edu.pl; dr Ewa M. Guzik-Makaruk (Uniwersytet w Białymstoku), ewa.guzik@uwb.edu.pl; dr Andrzej Sakowicz (Uniwersytet w Białymstoku), sakowicz@uwb.edu.pl

* * *

Tytuł projektu: Kryminologiczne aspekty przestępczości granicznej cudzoziemców

Metody badań: metoda dogmatyczna, badania ankietowe, badania aktowe

Opis: Projekt zakłada analizę zjawiska przestępczości cudzoziemców migrujących przez wschodnią granicę Polski oraz granicę z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w przygranicznych województwach, ze szczególnym uwzględnieniem województwa podlaskiego. Ze względu na kryminologiczny charakter badań będą one miały na celu ukazanie fenomenologii i etiologii przestępczości cudzoziemców oraz wskazanie niezbędnych sposobów jej przeciwdziałania.

Badania obejmą trzy okresy: pierwszy - od roku 1991, czyli ogłoszenia deklaracji niepodległości przez Litwę, Białoruś i Ukrainę; drugi - po akcesji Polski do Unii Europejskiej (od 1 maja 2004 roku); trzeci – od wdrożenia przez Polskę postanowień Schengen w odniesieniu do ruchu granicznego.

Zespół badawczy: mgr Magdalena Perkowska - doktorantka w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku; magdalena.perkowska@gmail.com

Opisane powyżej badania są realizowane w ramach rozprawy doktorskiej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. E.W. Pływaczewskiego

* * *

Tytuł projektu: Odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym przez osoby uzależnione od narkotyków.

Metody badań: Jako najważniejsze dla celu pracy będzie zapoznanie się z praktycznymi rozwiązaniami, jakie stosowane są w polskich zakładach karnych, jeśli chodzi o terapię narkomanów. Przeanalizowane zostaną indywidualne programy terapeutyczne oraz informacje i dane uzyskane od osób prowadzących terapię. Nie można również pominąć samych narkomanów. Odpowiednie dane uzyskane zostaną poprzez anonimową ankietę wypełnioną przez osoby uzależnione od narkotyków.

Opis: Uzyskane informacje dostarczą wiedzy na temat postępowania ze skazanymi w ramach systemu terapeutycznego (leczenia i rehabilitacji w jego ramach), natomiast analiza indywidualnych programów terapeutycznych oraz skuteczności terapii w warunkach pozbawienia wolności - zakresu oddziaływań, metody oddziaływań specjalistycznych, celów oddziaływań oraz kryteriów realizacji programu, natomiast analiza ankiety wypełnionej przez narkomanów powinna dostarczyć wiedzy na temat:

- problemu stanowiącego podstawę skierowania do systemu terapeutycznego - społecznych i osobowych warunków uzależnienia,
- przyczyn zaburzeń,
- indywidualnych problemów skazanego,
- charakterystykę aktualnego stanu psychofizycznego,
- społecznych i osobowych uwarunkowań popełnienia przestępstwa.

Zespół badawczy: mgr Justyna Konikowska-Kuczyńska - doktorantka w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, j.konikowska@op.pl

Opisane powyżej badania są realizowane w ramach rozprawy doktorskiej pod kierunkiem dr hab. G. B. Szczygieł (profesor Uniwersytetu w Białymstoku)

* * *

Tytuł projektu: **Badanie kosztów przestępczości w Polsce i opracowanie systemu oceny efektywności projektów profilaktycznych**

Metody badań: W toku badań kryminologicznych i wiktymologicznych wykorzystane zostaną metody swoiste dla tych nauk a także nauk ekonomicznych, w szczególności statystyczne, sondażu diagnostycznego, indywidualnych przypadków, badania dokumentów, analizy piśmiennictwa przy wykorzystaniu technik wywiadu, ankiety, analizy dokumentów statystycznych, analiz ekonomicznych. Badania będą dokonywane na próbach losowych i innych próbach statystycznych. Zostanie dokonana analiza klas ukrytych oraz wielowymiarowe modele struktur. Wykorzystane zostaną zawansowane modele ekonometryczne w celu

oszacowania kosztów badanych rodzajów przestępczości. Wykorzystane zostaną również dotychczasowe badania wiktymizacji Polaków. Do przeprowadzenia badań terenowych zwłaszcza na dużych próbach statystycznych zaangażowane zostaną profesjonalne pracownie badawcze (OBOP, CBOS itp.)

Opis: Badania kosztów przestępczości pozwolą na oszacowanie kosztów przestępczości w wymiarze ogólnym, rodzajów przestępstw, systemu przeciwdziałania przestępczości, jego elementów przedmiotowych, podmiotowych i funkcjonalnych oraz na szacowanie uzyskiwanych zysków z programów prewencyjnych. Pozwolą na określenie poszczególnych grup kosztów: prewencji, ścigania (wykrywania), karania i postępowania wykonawczego. Pozwolą także na pogrupowanie kosztów w sekwencji czasowej: ponoszonych w przewidywaniu przestępstwa i przestępczości, będących wynikiem, konsekwencją przestępczości i ponoszonych w odpowiedzi na dokonywane przestępstwa. Analiza ekonomiczna pozwoli na dokonanie oceny, które działania przynoszą największe zyski w stosunku do kosztów i podejmowanie racjonalnych, a nie opartych na intuicji działań i regulacji prawnych. Zachodzi potrzeba opracowania metody i pomiaru skutków i działań (i ich wartości) dla różnych przestępstw, oszacowania pełnych kosztów tej przestępczości: pieniężnych i niepieniężnych. Szacunek skutków przestępczości obejmie koszty z przewidywanego i dokonanego przestępstwa, reakcji na nie i inne koszty dla społeczności lokalnych, społeczeństwa i gospodarki. Obejmie koszty: strachu, wydatków na środki bezpieczeństwa, ubezpieczenie, koszt zachowań ostrożnościowych, zmniejszenia udziału w legalnej działalności, wydatków publicznych na zapobieganie przestępczości, programu pomocy ofiarom przestępstw, opieki zdrowotnej, psychoterapii, utraty części produkcji na skutek zakłóceń w produkcji, skutków emocjonalnych rodziny, przyjaciół i czas stracony w związku z przestępstwem, pokoleniowych skutków przestępczości, systemu ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz koszty więzienia, koszty przestępcy i jego rodziny, koszty pomyłek i błędów wymiaru sprawiedliwości, zmniejszenia działalności gospodarczej i usług, ujemnego wpływu na poziom dochodów z turystyki lub inwestycji zagranicznych i zakłóceń w systemie podatkowym.

Wycena skutków przestępczości obejmuje określone koszty pieniężne: wydatki osobiste na zabezpieczenie i ochronę; wydatki publiczne na organa ścigania, wymiar sprawiedliwości, służbę zdrowia; koszt utraconej produkcji, ukradzionego i zniszczonego mienia;. Obejmuje również koszty niepieniężne, których wycena jest trudniejsza, ale możliwa: obrażenia fizyczne, psychiczne i emocjonalne, utrata czasu, strach przed przestępczością, utrata swobody pracy i kontaktów międzyludzkich.

Czas realizacji projektu: 24 miesiące - maj 2010 – kwiecień 2012

Projekt zgłoszony przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie na XI Konkurs, ogłoszony 4 listopada 2009 r. przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na realizację projektów rozwojowych w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

Zespół badawczy: kierownik projektu: prof. nadzw. dr. hab. Tadeusz Cielecki, Instytut Prawa WSPol w Szczytnie i Kierownik Zakładu Kryminologii, Kryminalistyki i Wiktyologii WPiA UO w Opolu, tel. 502 361 281, tcielecki@onet.eu.

Zespół badawczy liczy 19 wykonawców: pracowników naukowych Wyższej Szkoły Policji: dr Piotr Bogdalski, Krzysztof Łojek, Agnieszka Wołoszko, Magdalena Baranowska, Krzysztof Jóźwicki, Marianna Wojtal, Robert Głowacki, Paweł Ciszek, Sylwester Karwowski, Uniwersytetu Jagiellońskiego: prof. Janina Czapska, dr Wojciech Dadak; Uniwersytetu Opolskiego: dr Marek Leśniak, Szkoły Głównej Handlowej prof. Małgorzata Rószkiewicz, dr hab. Ilona Błaszczak-Przybiecińska, dr Dorota Więziak-Białowolska, dr Piotr Białowolski, mgr Agnieszka Zięba, z Ministerstwa Sprawiedliwości Lidia Mazowiecka, oraz kilkunastu pracowników wspierających z MSWiA, KGP itd.

Przewidziano i zapewniono udział w charakterze ekspertów i konsultantów: prof. Krzysztofa Krajewskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Beatę Gruszczyńską z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. Helmuta Kury z Instytutu Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Karnego im. Maxa Plancka we Fryburgu, dr Jacka Czabańskiego z Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości MS a także eksperta z Instytutu Badawczego Home Office z Wielkiej Brytanii.